

Hoe ouder hoe beter, ook bij Rembrandt

Unieke en onvergetelijke tentoonstelling over late werk van Amsterdamse meester in Rijksmuseum Amsterdam

- ▶ Rembrandt van Rijn raakte nooit uitgeblust, integendeel
- ▶ Trip naar Amsterdam een must
- ▶ De kunstwerken leren ook hoe Rembrandt de medemens zag

Bert CLAERHOUT

Twee jaar na de heropening pakt het Rijksmuseum Amsterdam uit met een van zijn meest prestigieuze tentoonstellingen ooit. *Late Rembrandt* toont het absolute hoogtepunt van de Nederlandse schilder Rembrandt van Rijn, wiens naam onlosmakelijk verbonden is met *De nachtwacht*. Rembrandt schilderde dat werk tussen 1639 en 1642, toen hij een dertiger was. Het was een hoogtepunt in zijn loopbaan, maar zeker geen eindpunt. Het overzicht van zijn latere werken leert dat Rembrandt nooit uitgeblust raakte, integendeel. Ook al kampte hij vanaf 1650 tot zijn dood in 1669 met diverse privéproblemen – de dood van zijn vrouw, geliefde en zoon, alsook faillissementen – hij

bleef passioneel met allerlei technieken experimenteren, schrappen en krassen inclusief.

De ruim honderd schilderijen, tekeningen en prenten die *Late Rembrandt* presenteert, komen uit de meest vooraanstaande musea en particuliere collecties uit Europa en Amerika. Veel van die werken staan op ons netvlies gebrand, maar nu zijn ze voor het eerst samen te bewonderen. Ze illustreren Rembrandts immense talent en technische beheersing. Voor kunstminnaars is de trip naar Amsterdam dan ook een must.

Is er een breuklijn tussen de jonge en de oude Rembrandt? Niet echt. Rembrandts uitzonderlijke vaardigheid bij het weergeven van lichteffecten en zijn streven om de diepste menselijke drijfveren en emoties op te roepen, vinden we ook in zijn vroegere werk. Wel ging hij in zijn latere leven uitdagender en impulsiever te werk. De verhalen en portretten die hij schilderde, blonken nog meer uit door hun psychologische diepgang en intimiteit. Daardoor krijgen we ook een betere kijk op wat zich in het hoofd van de schilder afspeelde en hoe hij de medemens echt zag.

Intimiteit, contemplatie, innerlijke strijd en verzoening vor-

men de emotionele grondstroom van Rembrandts latere werk. De meeste afbeeldingen van het Bijbelverhaal waarin Jakob de zonen van Jozef zegent, tonen een boze Jozef die zijn vader wil corrigeren. Rembrandt daarentegen kiest voor een harmonieuze interpretatie waarbij Jozef begrip opbrengt voor zijn vader en teder diens arm ondersteunt. In *Batseba met de brief van koning David* focust de kunstenaar op de innerlijke strijd van de vrouw. Blijft ze haar man trouw of voldoet ze aan het verzoek van haar koning? In *De presentatie in de tempel* spreekt Simeon, die wist

Rembrandt had zo veel talent dat je de indruk krijgt dat hij alles moeiteloos aankon

dat hij pas mocht sterven als hij de Messias had gezien, met haast gesloten ogen zijn lofzang uit. Het lijkt erop alsof hij het kind nauwelijks durft aan te raken. Dit schilderij was Rembrandts laatste werk.

Dat Rembrandt zijn zoektocht naar een maximale expressie tot aan het eind van zijn leven vol-

De zelfmoord van Lucretia (1666). Rembrandt schilderde Lucretia's seksuele tragedie terwijl het leven uit haar wegebt. © Minneapolis Institute of Arts

hield, blijkt uit *De zelfmoord van Lucretia* uit 1666. Lucretia pleegt liever zelfmoord dan de schande te dragen dat ze is verkracht. Haar ogen tranen, haar bleke voorhoofd glimt van angst, het bloed kleurt haar witte zijden hemd rood. De schilder maakte hierbij uitvoerig gebruik van het paletmes, een voor die tijd ongebruikelijke manier van doen. Rembrandt had zo veel talent dat je als bezoeker van de tentoonstelling de indruk krijgt dat hij het allemaal met gemak aankon.

Late Rembrandt loopt tot 17 mei in het Rijksmuseum in Amsterdam (Museumstraat 1). Meer info via www.rijksmuseum.nl.

Fascinerende en gave studie van de 'Matthäus-Passion'

Nederlandse theoloog Ad DE KEYZER belicht BACHS grote passie vanuit een spiritueel-liturgisch perspectief

Traditiegetrouw wordt in de paastijd op heel wat plaatsen de *Matthäus-Passion* uitgevoerd. Bij die gelegenheid brengt de Nederlandse uitgeverij Adveniat, in samenwerking met Halewijn, een boek uit dat het meesterwerk van Johann Sebastian Bach vanuit een spiritueel-liturgisch hoek belicht.

Bachs grote Passie telt 475 bladzijden en is de vrucht van twintig jaar onderzoek. De auteur is Ad de Keyzer, een Nederlandse theoloog en wetenschappelijk medewerker aan het Titus Brandsma Instituut in Nijmegen (zie bestelbon op bladzijde 15).

Zijn boek is een niet te missen naslagwerk voor zowel toehoorders als uitvoerders van de *Matthäus-Passion*.

„Bij mijn onderzoek naar de spiritualiteit ben ik allereerst geïnteresseerd in de dynamiek tussen God en de mens”, vertelt De Keyzer. „Ik buig me over concrete ervaringsgegevens, over hoe de Geest mensen raakt en inspireert. Zoals bij Bach bijvoorbeeld. De Schriftteksten beïnvloedden hem zodanig dat zijn muziek die ontroering en beweging op anderen overbrengt. Bach maakt het evangelieverhaal hoorbaar. Inmiddels is Bachs

grote passie, de *Matthäus-Passion*, ook die van mij geworden. En zoals je weet kan een passie danig uit de hand lopen.”

Het kruis omarmen

Bach componeerde de *Matthäus-Passion* voor de vespers van Goede Vrijdag. Die liturgische context geeft gelovigen te denken. Toch raakt zijn muziek een veel groter publiek dan alleen gelovigen.

„Door de kracht van Bachs muziek wordt de 'ik' in de aria, de 'ik' van de luisteraar”, verduidelijkt De Keyzer. „Kom, zoet kruis... Bij Bach is dat geen verheerlijking van het lijden, maar een aansporing om het lijden dat je overkomt, te aanvaarden en het kruis op te nemen. Door samen op weg te gaan, slagen we daar beter in. Uiteindelijk kan het kruis ons dragen in moeilijke tijden. Door Bachs muziek ervaren we dat aan den lijve. Hoe meer je ernaar luistert, hoe groter de impact ervan op je leven wordt.”

Moet je gelovig zijn om de *Matthäus-Passion* goed te kunnen uitvoeren? „Ook zonder de teksten te doorgronden, kun je Bach technisch perfect spelen”, besluit Ad de Keyzer. „Maar hoe intenser je je in de tekst onderdompelt, hoe meer je geraakt wordt. Wie veel verdriet heeft, komt anders over dan iemand die zomaar over het lijden praat. Bach zag

zijn eerste vrouw en veel van zijn kinderen sterven. Hij wist waarover hij het had. Vandaar dat zijn muziek ons 'ontzet'. Zoals ook God in je leven toelaten 'ontzettend' is.” (BC)

Ad de Keyzer, *Bachs grote Passie. Een spiritueel-liturgische benadering van de Matthäus-Passion van Johann Sebastian Bach*, Adveniat/Halewijn, Baarn, Antwerpen, 2015, 32,50 euro, ISBN 978 94 9209 305 9.

Advertentie

Je hebt trapliften... en je hebt Acorn

Blijf genieten bij jou thuis met een Acorn Traplift

- Installatie binnen de week voor rechte en draaitrappen
- Rechtstreeks van fabrikant
- Voor alle soorten trappen

ACORN
TRAPLIFTEN

Bel voor meer informatie
0800 126 46

www.acorntrapliften.be

voor vrijblijvende informatie: vul de coupon in en stuur naar
Acorn, Nijverheidslaan 1, 1853 Strombeek-Bever

Dhr./Mevr.:
Adres:
P.C.: Gemeente:
Telefoon: e-mail:

Bachs muziek trotseert de eeuwen. Jong en oud, gelovig en niet-gelovig worden er telkens weer door geraakt. © Image Select